

"מדינות ערב יקרסו - השבטים ישתלטו על מרכזי הבירה, יגזלו ויבזזו"

ראיון עם ד"ר גיא בכור על הסדר העולמי החדש שבו כבר אין מחסור באנרגיה. התוצאה: איראן תחווה בקרוב זעזועים עדתיים ופוליטיים, חיזבאללה וחמאס ייחלשו, כלכלת דובאי תיפול השנה, ירדן אולי לא תהיה עוד שנה וישראל תתחזק

מאת
איל לוינטר

האבן נגמר כי נולדה טכנולוגיה חדשה - המתכות. אותו דבר קורה היום - נולדה טכנולוגיה חדשה שהיא הסיבה הבסיסית לכל מה שקורה".

השינוי התחיל בארה"ב

הטכנולוגיה החדשה שמשנה את העולם ואת התפתחות ההיסטוריה, לדברי בכור, שמורידה את מחירי הנפט מתחת ל-60 דולר לחבית ותביא לנפילת מדינות ערב, היא טכנולוגיית פצלי הנפט והשמך.

באתר [Gplanet](#) שייסד בכור, הוא פרסם מספר מאמרים המנתחים את הנושא. כדי להבין מה קורה כאן, בכור לוקח אותנו מעט אחורה בזמן, לשנות ה-70. באותם ימים קרטל אופ"ק מחליט להטיל חרם נפט על ארה"ב בשל תמיכתה בישראל, ולכן ארה"ב מתחילה להיערך לעצמאות אנרגטית, דבר שבאותם ימים נראה רחוק מאוד מהישג יד.

השיטה של האמריקנים הייתה להפיק גז טבעי מפצלי גז, ונפט מפצלי שמן. אבל הטכניקה שהשתמשו בה הייתה מיושנת: "מדובר בסלעים מיוחדים שנשרפים ומפיקים אנרגיה, או שיוצרים דלק נוזלי. אך היה זה התהליך מזהם מאוד, יקר ולא יעיל, שכן הסלעים נמצאים בעומק האדמה", מסביר בכור.

"אלא שפיתוחים טכנולוגיים חדשים מחמש השנים האחרונות ביצעו מהפכה בשיטה, ובעצם בעולם כולו. במקום להוציא את הסלעים החוצה, מבלי כרייה ובלי שריפה. קורחים אנכית לעומק כמה קילומטרים בורדים, ואחר כך אופקית, כשבכל 100 מטר מבוצע פיצוץ שסודק את הסלע, ואז מחדירים נוזל עם גרגרי חול וכימיקלים לסדקים, שדרכם משתחרר הגז. התהליך הזה נקרא Fracking ("שבירה הידרואולית"), וניתן

ני פוגש את ד"ר גיא בכור, המוכר לרבים כפרשן לענייני המזרח התיכון בכלי תקשורת שונים בארץ, בבית קפה בסוף חודש דצמבר, ימים לאחר נפילת מחירי הנפט בעולם והמשבר בכלכלה הרוסית. לבכור יש בשורות דרמטיות, אולם הוא אינו נראה מתלהם ומגבה את טיעוניו בהסברים הגיוניים על המצב במזרח התיכון.

"אנחנו נכנסים לעידן חדש: לא עוד עידן האנרגיה, אלא מעכשיו עידן החדשנות, ובעידן החדש הזה מדינות ערב פשוט נמחקות לחלוטין, בעוד ישראל מזנקת. הדברים יתבררו בחודשים הקרובים. לאחר שהאביב הערבי חיסל חלק ממדינות ערב סביבנו, בא עכשיו 'אביב הנפט' לחסל גם את אלה שעוד נשארו.

"כוח ההשפעה העצום שהיה עד היום למדינות הנפט הערביות מתקרר לסיומו. ייקח עוד כמה שנים עד שגם במערב יבינו את זה. הסיבה לכך היא שאין עוד בעיה של אנרגיה בעולם. הביקוש לנפט יורד ולכן מחיריו יורדים. אם בשנת 2008 הגיע מחיר חבית נפט לשיא של 147 דולר, כיום הוא מתחת ל-60 דולר, והמחירים עוד ירדו".

ירידת מחירי הנפט תחסל את מדינות ערב סביבנו? זה לא מוגזם לטעון את זה? "לא. עבור מדינות ערב סביבנו זה לא פחות מחורבן. אם בעבר קרטל הנפט אופ"ק - המורכב ממדינות כמו עיראק, איראן, סעודיה ולוב, יכול היה לעשות תרגיל ולהגביל את ירידת מחירי הנפט, עכשיו נגמרו לו התרגילים. המחירים ימשיכו לרדת. איש במדינות המפרץ לא חזה את המצב הזה, שעוד יהרוס את כל אותן מדינות. הרע מכל עוד לפניך.

"אני מזכיר לך שעידן האבן לא נגמר כי נגמרו האבנים", ממשיך בכור. "עידן

הסבר לפתיחת הקישורים בעמ' 24

לכצע אותו גם לגבי פצלי נפט".
"אתה רואה שהחל מ-2007 אספקת הנפט האמריקנית באמצעות הפצלים עולה", אומר לי בכור, "התוצאה היא שארה"ב תהפוך ליצרנית הנפט והגז הגדולה בעולם בשנת 2015, יותר מסעודיה ויותר מרוסיה. איש לא האמין שדבר כזה יכול לקרות לפני שלוש-ארבע שנים. במילים אחרות, ארה"ב, שנשענה על המפרץ הפרסי החל משנות ה-40 וייסדה קשרים עם סעודיה, כבר לא

תצטרך את הברית הזו יותר".

הנה עוד כמה נתונים שמביא בכור: בשנת 2005 ייבאה ארה"ב 60 אחוז מכמות הנפט שהיא צורכת; ב-2011 רק 45 אחוז וב-2013 רק כ-12 אחוז. היתר כבר מגיע מייצור עצמי של נפט וגז בטכנולוגיית קידוח הפצלים. הבשורה: ב-2015 תפיק ארה"ב בעצמה כעשרה מיליון חביות ביום, שזו כבר כמות ההפקה הסעודית. שנה לאחר מכן ארה"ב כבר תעבור את סעודיה ותהא היצרנית הגדולה בעולם.

"זה אומר שכבר היום ארה"ב כמעט עצמאית בתחום האנרגיה, מהר ממה שסברו קודם", אומר בכור. "לשינוי הדרמטי הזה יש כבר השלכות בין-לאומיות אדירות, נסתרות מן העין, כמו כל מלחמות האנרגיה בעולם".

השלטון הירדני אולי לא ישרוד עוד שנה או ארה"ב לא תלויה יותר במדינות המפרץ הפרסי. איך זה ימוטט את המדינות הערביות באזור?

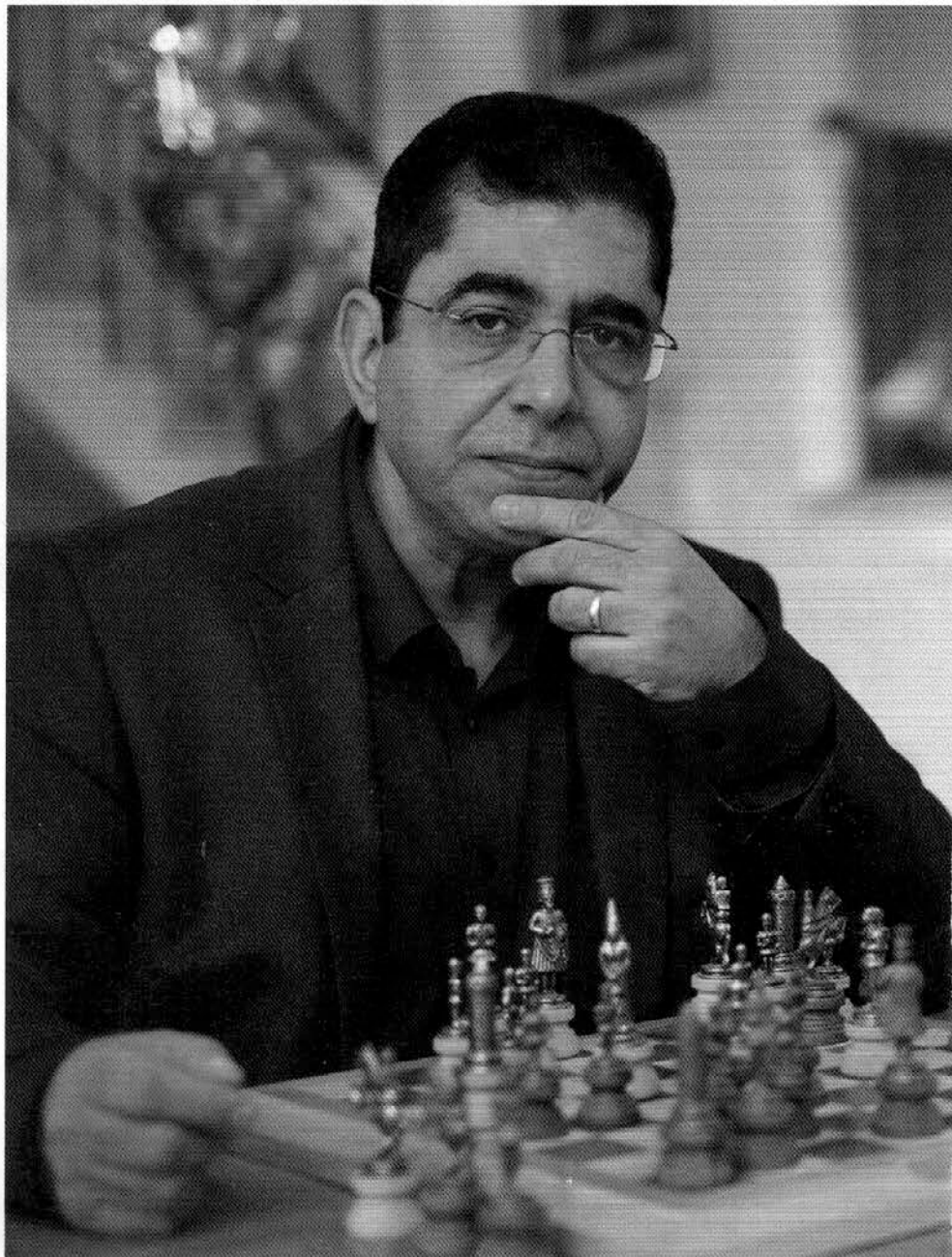
"היבט אחד הוא שעד היום השקיעה ארה"ב טריליוני דולרים באבטחת נתיבי סחר הנפט במפרץ הפרסי: היא בנתה בסיסים צבאיים, שלחה נושאות מטוסים ויצאה לשת מלחמות ב-1991 ו-2003. סעודיה והמדינות הסוניות במפרץ ניצלו את זה - ארה"ב סיפקה להן ביטחון והן סיפקו לה נפט.

"כעת ארה"ב כבר לא צריכה את הנפט הסעודי, ואם יום אחד ארה"ב תתחיל גם לייצא נפט, סעודיה ומדינות המפרץ ייהפכו למתחרה עסקי שלה. כלומר, לארה"ב יש אינטרס להפיל את סעודיה, שתתחרה בה. בוודאי שאין לה עניין לשמור עליה יותר מדי. זו הסיבה שהסעודים בפניקה. כל מדינות החוץ שלהם הייתה בנויה על התלות של האמריקנים בנפט".

ונניח שארה"ב יוצאת מהמפרץ. באיזה אופן סעודיה תיפגע?

"סעודיה יודעת שאם ארה"ב תצא מהמפרץ, לא יהיה מי שיגן עליה מאיראן, מהשיעים ומדאע"ש, שישאפו להשתלט עליה. לכן הם כבר החלו לפעול. במחצית 2014 הסעודים ביצעו תרגיל צבאי ענק שקראו לו 'חרב עבדאללה'. בתרגיל הם חשפו את הטילים הגרעיניים שלהם שרכשו מסין. למה הם הראו אותם? הרתעה כלפי איראן. לומר לאיראנים: אנחנו יודעים שארה"ב אולי תצא מהמפרץ, אבל תראו, גם לנו יש טילים גרעיניים.

"יש רק בעיה אחת עם הטילים האלה - אין להם ראשי נפץ גרעיניים. לא נורא, אומרים הסעודים. תראו מי יושב על בימת הכבוד שלנו במצעד - רמטכ"ל פקיסטן. בשביל מה אנחנו הסעודים מימננו את תכנית הגרעין של פקיסטן? כשנצטרך, נרים להם טלפון, ותוך עשר דקות הם יכניסו את ראשי הנפץ לטילים".

” כבר היום ארה"ב כמעט עצמאית בתחום האנרגיה, מהר ממה שסברו קודם. לשינוי הדרמטי הזה יש כבר השלכות בין-לאומיות אדירות, נסתרות מן העין, כמו כל מלחמות האנרגיה בעולם

”

זה הולך להיות עולם מרתק של מדינות או ישויות שיעלמו, ואחרות שיקומו במקומן. גם הגדרת הכוח תשתנה. לא עוד אנרגיה, כי אנרגיה תהיה בשפע. החדשנות, הטכנולוגיה תהיה הגדרת הכוח

בצרות. זה גם אומר שהגרורות שלה באזור, כמו חיזובאללה וחמאס יקבלו פחות כסף והשפעתם תרד.

”תחשוב גם על סעודיה. זו מדינה שקנתה את המתנגדים שלה וכך מנעה 'אביב ערבי' בשטחה. מ-2012 היא שיחדה את מתנגדיה בכ-250 מיליארד דולר. היא באה לכל מתנגד ונתנה לו מיליוני דולרים. כל זה נעשה בהנחה שמחיר חבית נפט נשאר מעל 100 דולר.”

ומה הבעיה של הבנק המרכזי של סעודיה להדפיס כסף ולהלוות אותו באמצעות הבנקים המסחריים לכל מי שהוא רוצה להמשיך לשחד?

”יכול להיות שזה יקרה, אבל בינתיים הבורסות שלהם קורסות. לא רק רוסיה קורסת. אלא גם סעודיה. המשקיעים כבר מתחילים לעזוב את המדינה, ומאז ספטמבר נפלה שם הבורסה ב-25 אחוז (נכון למועד כתיבת שורות אלה, א"ל). בדובאי נפלה הבורסה ב-31 אחוז. אני מעריך שהבלון של דובאי יתפוצץ ב-2015, שזה דבר די מדהים. ברגע שמתחילה להיות שמועה שיש בעיות כלכליות, משקיעים לא ייכנסו לשם, כי זה אזור רווי סכנות.

”ואנחנו רק בתחילת הזעזועים, שיימשכו בערך חמש עד שש שנים, ולכן קראתי לזה אביב הנפט, על משקל האביב הערבי. לכן מי שאומר ללכת להסדר עם הפלסטינים לא מבין מה הוא אומר, כי יכול להיות שבכלל לא תהיה הרשות הפלסטינית בעוד שנה, יכול להיות שירדן לא תהיה עוד שנה.”

תסביר.

”סעודיה מסבדת את ירדן מבחינת אנרגיה. סעודיה גם מחזיקה את מצרים בחיים. אלמלא סעודיה והמענק על סך 11 מיליארד דולר שהיא נותנת בכל שנה למצרים רק משום שמצרים נגד 'האחים המוסלמים', לא הייתה מצרים, אלא אנרכיה. לא היה איך לשלם את המשכורות לצבא. הצבא היה מתפרק.

”עכשיו תאר לעצמך שקופת החיסכון הסעודית מתחילה להתרוקן. התרחישים שיכולים להיות במדינות שהן נגד 'האחים המוסלמים', במיוחד מצרים, יכולים להיות איומים. אין למצרים מקורות הכנסה נוספים משמעותיים. גם רוסיה, מדינה של טריק אחד - הנפט, בבעיה.”

השבטים יבזזו את ערי הבריה

בוא נדבר על קטאר - שאחראית להסתה נגד ישראל ומשמשת בית גידול לכמה ארגוני טרור כמו דאע"ש. מתברר שקטאר לא תלויה כל כך בנפט כמו יתר מדינות ערב. ”נכון, יש לה מקורות הכנסה נוספים כי היא הייתה פיקחית מספיק להשקיע בתחומים

ממשיך לייצר מספר קבוע של חביות ביום, אף על פי שארה"ב כבר קונה פחות?

”כי הוא חושש שאם יגביל את קצב הפקת הנפט ייכנסו מתחרים חדשים שיתפסו את מקומו. קנדה למשל מכרה עד היום נפט לארה"ב שכעת לא צריכה את הנפט שלה, ולכן היא פונה לשווקים חדשים, במיוחד לסין. באופ"ק מתחרות כעת גם יצואניות נפט חדשות כמו מקסיקו, ברזיל ורוסיה. בלי ארה"ב השוק מתכווץ.”

וגם סין שואפת לעצמאות אנרגטית כמו ארה"ב.

”סין יושבת על עתודות אדירות של פצלים, ובתוך חמש שנים היא רוצה להיות עצמאית מבחינה אנרגטית. ביום שסין תקרב לעצמאות, מי יספור את הערבים בכלל? מי יספור את הרוסים? מדינות הנפט הערביות יגמרו את הסוס. הירידה בביקוש לנפט יוצרת בעיית הישרדות לכל מדינות המפרץ.

”אבל מתרחש פה אפקט רחב הרבה יותר שלא קשור רק למחיר החבית. תחשוב על איראן. היא סובלת מסנקציות ועכשיו גם ממחירי נפט יורדים. עוד מעט היא תצטרך להטיל מסים נוספים ולבטל סובסידיות. היא צפויה לחוות זעזועים חברתיים, עדתיים ופוליטיים. זה אסון קיומי. איראן

כלומר, מתרחשת התגרענות בין הסונים לשיעים במזרח התיכון שמעצבת את האינטרסים של המדינות הערביות באזור.

”זו אגב התגרענות שלא קשורה לישראל. נשיא איראן האשים את סעודיה בירידת מחירי הנפט וקרא לזה 'בגידה'. הוא רק לא מבין שגם סעודיה נבגדה. הם אחד נגד השני, בין היתר מפני שארה"ב יוצאת ואין מי שיבודד ביניהם וישמור. סיכויי המלחמה בין איראן לסעודיה עולים עכשיו.”

ההיסטוריה מראה שרוב הפעמים מדינות נופלות בגלל גורמים פנימיים ולא חיצוניים, אז בוא ניגע בגורמים הפנימיים.

”נכון. הסעודים בחרדה גם מפני ירידת מחירי הנפט, כתוצאה מחוסר הביקוש האמריקני. הבעיה היא ש-92 אחוז מהכנסות סעודיה באות מהנפט, ובלעדיו הכלכלה הסעודית לא שווה כלום. בפחות מ-84 דולר לחבית סעודיה נכנסת לגירעון גדול ביותר, והיא לא יודעת מה לעשות. הבעיה הזו כוללת גם את איראן שהתקציב שלה מבוסס על מחיר של 72 דולר לחבית שמתחתיו היא בבעיה, וגם את קטאר, את דובאי, כוויית ומדינות מוסלמיות נוספות באזור.”

למה קרטל אופ"ק לא מגביל את ירידת מחירי הנפט כדי למנוע את הבעיה, ועדיין

בוטין ומלך סעודיה עבדאללה. מנהיגים מדינות של טריק אחד, הנפט. וכשהטריק מתפוגג, הצרות מגיעות

נוספים. אבל ההשקעות שלה לא מתוחכמות. הם קנו עסקים באירופה ובארה"ב. קנו למשל את מלון הרוסד והשקיעו בנדל"ן. אבל הם לא מביאים אליהם תרומה ייחודית. הם רק קונים יחידות מוכנות. לכן כשהבסיס הפיננסי יתכווץ הם יאלצו גם למכור. אני עוקב כבר שנה אחרי קטאר והרכישות שלה. היא קונה כמעט כל דבר שזו.

"פתאום הם גם רוצים לעשות תיירות. אבל תיירות אתה לא בונה מהיום למחר. חלק מהתיירות שמגיעה לשם גם קשורה באנרגיה. כלומר אם לא תהיה אנרגיה, לא בטוח שיבואו לשם אנשים. אני בעצמי הייתי בקטאר פעמיים. מקום נחמד. הם השקיעו בהיקפים אדירים, אבל שום דבר לא שלהם. המנהדרים לא שלהם, והטכנולוגיה לא. הם מייבאים הכול. מה יישאר אחרי שהאנרגיה תישכח? לא הרבה".

וזה מכניס לתמונה את דאע"ש - ארגון שהשתלט על שטחי נפט וחי מהם, אבל אינו תלוי בנפט כמו מדינות ערב, מכיוון שפועלים בו עשרות אלפי מתנדבים. כלומר, דאע"ש עשוי לנצל את היחלשותן של מדינות ערב כדי להתחזק על חשבונן, וכך נפילתן תביא לעליית רוע גדול יותר.

"הכללים משתנים כרגע, ואנחנו לא יכולים לדעת בשלב הזה מה תהיה התוצאה הסופית. מה גם שזה יהיה תהליך ארוך טווח, ותזכור שאלה לא מדינות דמוקרטיות. כלומר קיים סיכוי שיפרצו אויבים מבפנים. אלה יכולים להיות כוחות סקטוריאליים אחרים, ואלה יכולים להיות בני משפחת המלוכה. מחרתיים יכולה להיות שם הפיכה צבאית, או הפיכה של איזה שבט. זה הולך להיות עולם מרתק של מדינות או ישויות שיעלמו, ואחרות שיקומו במקומן. גם הגדרת הכוח תשתנה. לא עוד אנרגיה, כי אנרגיה תהיה בשפע. החדשנות, הטכנולוגיה תהיה הגדרת הכוח".

החדשנות למטרת הוצאת אנרגיה מהאדמה או למטרות אחרות?

"לכל המטרות. אנחנו במהפכת האינפורמציה, ובמהפכה הזו יש שני ערי בירה: ארה"ב וישראל. אתה רואה את אפקט הפרפר שכבר מתחיל: יפן לא התקרבה לישראל עד היום אפילו במקל, מהפחד שהנפט והאנרגיה של המזרח התיכון ייחסמו בפניה. היום היפנים מעוניינים בנו אולי אפילו יותר מאשר אנחנו מעוניינים בהם. למה? מפני שיש כבר תחליפים לאנרגיה הערבית.

"זה עידן היצירתיות. זו הסיבה שאני אופטימי מאוד בכל מה שנוגע לישראל.

בכסון ומונעת אפשרות שהצינורות יזהמו את הסביבה. עובדה שבארה"ב, מדינה שמחמירה מאוד בכל הנוגע לאיכות הסביבה, זה עבר. אם ארה"ב מתירה את זה, למה שזה לא יהיה גם אצלנו?"

למה באמת ישראל לא עושה כמו ארה"ב ומתחילה לקרוד פצלים?

"לא נותנים כאן. מסתבר שישראל יושבת על מיליארדי חביות נפט של פצלים. זה אחד המרכבים הגדולים בעולם שיושב בעמק האלה. לא נותנים כי אומרים שזה פוגע באיכות הסביבה".

נראה שישראל גם פספסה הזדמנות למכור את הגז בים. זה לא יהיה מאוחר מדי כשיתעוררו כאן עוד שנתיים?

"ההמלצה שלי הייתה כבר שנים להזדרז כי המחירים ירדו. אבל בישראל יש גורמים אינטרסנטים שלא רוצים שנהיה חזקים מדי מול הערבים, שרוצים שנמשיך להיות תלויים באיחוד האירופי ובאמריקה שיכתיבו לנו.

"למזלנו מאגר 'תמר' כבר עובד וחוסך למשק מיליארד שקלים בחודש. זה לא מעט, אבל זה עדיין לא מאגר 'לווייתן' שאמור להכניס בין 150-200 מיליארד דולר למשק ממיסוי של 60 אחוז, ולכן ההגבלה שמוטלת עכשיו על לווייתן היא לא פחות מפיגוע כלכלי בהיקף אסטרוטגי.

"יש לנו היום ברית עם מדינות כמו איטליה, יוון וקפריסין שרוצות את הגז של לווייתן. הברית התבססה על כך שהגז יגיע ב-2017. אבל עם כל אי הוודאות הוא יכול להגיע גם ב-2022. זה אסון. ברגע שלישראל אין את הגז הגדול, ההתלהבות של המדינות האלה אולי תצטנן, וזה אולי מה שרוצים אותם גורמים".

למה בעצם?

"שנהיה מבודדים. מה שקורה עכשיו, בזמן שאנחנו מדברים, הוא לא פחות מאסון".

כי זו מעצמה שרועדת מרוב יצירתיות. ומדינות של טריק אחד, כמו מדינות ערב, די אבודות. מה הן יעשו?"

מה באמת יעשו מדינות ערב שהמדע הוא לא הצד החזק שלהן עד היום?

"מה שעושות סוריה, עיראק, לוב ותימן - קורסות. השבטים יעלו וישתלטו על מרכזי הבירה ויגזלו ויבזזו. זה כבר קרה במדינות חזקות הרבה יותר מסעודיה או דובאי".

ישראל פספסה הזדמנות

בלוג אנרגיה מפורסם בארה"ב (The Oil Drum) טען שהעצמאות האנרגטית של ארה"ב היא הגזמה, מכיוון שהגז והנפט הם משאבים מתכלים - בהתחלה הם מצויים בשפע וקלים להשגה, אבל בהמשך שכיחותם פוחתת והפקתם מצריכה אמצעים מורכבים ויקרים יותר.

"באר פצלים אחת שמגיעים אליה יכולה להספיק ל-30 שנה, ולאמריקנים יש היום אלפי בארות. לטכנולוגית קידוחי הפצלים יש אויבים גדולים מאוד בארה"ב, ולכן יתקפו אותה מכל מיני כיוונים. למשל, מושל ניו יורק לא מתיר את זה במדינה שלו, והשחקן מאט דיימון הוציא תסריט המציג את קידוח הפצלים באופן שלילי, עד שנחשף כי נסיכויות המפרץ מימנו אותו והתסריט בוטל.

"יש גם הרבה גורמים שלא רוצים לראות את אובמה מצליח. פתאום כלכלת ארה"ב מתאושת. הם לא מרוצים מהתהליך הזה".

יש גם לא מעט טענות מצד ארגוני סביבה שקידוחי הפצלים מזהמים את מי התהום.

בארה"ב הייתה פרשה שנקראה "הברז הבוער", כשתושבים הצליחו להצית אש מברזים לאחר שהמים הזדהמו מקידוחי הגז. "בשנתיים האחרונות הטכנולוגיה השתכללה וזה כבר לא יכול לקרות. שיטת השאיבה אוטמת את החציבה